Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 200 (700) ♦ Четвер, 21 жовтня 1993 року ♦ Ціна 40 крб.

ДОЛАР ВИТІСНИТИ. ВЛАСНУ ВАЛЮТУ – ДЕВАЛЬВУВАТИ

Продиктовано в номер

Нас кличуть до ЄЕС

У Києві триває міжнародний семінар, що є частиною комплексного проекту Європейського економічного співтовариства з питань роз'яснення Європейської Енергетичної Хартії в країнах СНД. Схожі заходи уже відбулися у Казахстані, Росії та Вірменії. Ідею створення Європейського енергетичного співтовариства вперше висловив прем'єр-міністр Голландії Р. Люберс у 1990 році на зустрічі глав держав—членів ЄС. Створення Енергетичного співтовариства передбачає насамперед можливість використання технологій, виробничого досвіду і капіталів країн Заходу для розвідки та освоєння родовищ нафти і газу в країнах Центральної та Східної Європи. В обмін на це Захід розраховує отримати незалежне від країн ОПЕК джерело нафти і газу.

Облрада — проти «прихватизації»

Тимчасово, до прийняття парламентом України державної програми приватизації, вважають доречним припинити приватизацію державної власності в регіоні (за винятком житла й земельних ділянок) депутати Одеської обласної Ради. Мотив такий: у більшості випадків приватизація держмайна проводиться келейно, без врахування інтересів регіону і населення області, що дає можливість окремим особам і групам привласнювати, по суті, за безцінь об'єкти й виробництва, що насправді коштують дорого. А більшість громадян не бере участі у процесі приватизації. Тим більше, що ніяк не завершиться складання списків громадян на одержання приватизаційних сертифікатів. Не вийшло б так, що коли вони їх матимуть, то вже нічого буде приватизувати, все розхапають більш спритні й хитрі.

Рішення облради сприйнято, однак, не однозначно. Дехто вважає його наступом на реформи по переведенню власності державної у приватну.

Миротворча місія кораблів ЧФ

В районі абхазько-грузинського конфлікту з миротворчою місією перебувають кораблі Чорноморського флоту — МПК-127 капітан-лейтенанта Дмитра Капуза і СКР-127 капітана другого рангу Олександра Ломова. Як повідомили нашому кореспонденту у штабі ЧФ, присутність військових моряків-чорноморців у цьому районі пов'язана з необхідністю гарантування безпеки цивільного судноплавства, запобігання злочинним діям озброєних формувань, які базуються на малих плавзасобах.

Місія узгоджена з Президентами України і Росії.

Бюро ДПА у Києві

У Києві відбулося офіційне відкриття бюро німецької інформаційної агенції ДПА. Його відкрив генеральний директор ДПА доктор Вальтер Рихтберг.

У церемонії відкриття взяв участь Надзвичайний і Повноважний Посол ФРН в Україні Александр Арно.

Фотоколаж Михайла САЧКА.

Уряд знає, як вийти з кризи. Але знову теоретично

Ранкове засідання 20 жовтня

Своє шістнадцяте засідання восьма сесія Верховної Ради України розпочала з розгляду цілого блоку питань щодо подолання економічної кризи в країні. Віце-прем'єр з питань зовнішньоекономічної діяльності та інвестицій В.Ландик у своїй доповіді слушно зауважив, що створювати вільні економічні зони треба не в чотирьох областях, а на всій території України. Далі В.Ландик сформулював в теорії шляхи подолання економічної кризи: стимулювати експорт через лібералізацію експортної політики, формувати імпорт перш за все товарів широкого вжитку, залучати кредити та фінансову допомогу, зменшити від'ємне сальдо торговельного балансу. І вже зовсім несерйозно, навіть на тлі перелічених Ландиком заходів, виглядала порада «захищати державні економічні інтереси України». Слова, слова...

(Закінчення на 2-й стор.).

Абзац з листа

Державні керівники завели нас у прірву і тепер не знають, як з неї вибратися. Всі погляди спрямовано на Захід. А кому ми там потрібні як партнери? Нікому. Ми потрібні їм як сировинний додаток і біржа найдешевшої у світі робочої сили. А нам запозичити б китайський метод перебудови. Вони мали такий самий суспільний устрій і перейшли до ринку без руйнування досягнутого...

Станіслав ГРИЩЕНКО.

Черкаси.

Актуально

Недвозначно натякнули

Україна, економіка якої переживає нині тяжкі часи і потребує максимального сприяння з боку світового співтовариства, навряд чи може сподіватися на таку підтримку доти, доки «не закриє ядерне питання». Про це, повідомила агенція ІТАР—ТАРС, заявив на брифінгу у Вашингтоні високопоставлений представник держдепартаменту США, який попросив не називати його імені. Зустріч з журналістами була присвячена поїздці держсекретаря Сполучених Штатів У.Крістофера країнами СНД, яка розпочинається цього тижня. На думку згадуваного представника американського зовнішньополітичного відомства, лише Росія повинна стати єдиною державою, що матиме ядерну зброю колишнього СРСР. Також повідомлено, що У.Крістофер обговорить у Москві деталі проведення російсько-американської зустрічі у верхах, яку Б.Клінтон запропонував провести на початку наступного року.

Ніякої допомоги, крім гуманітарної

Рада Безпеки ООН на своєму засіданні у вівторок рішуче засудила порушення угоди про припинення вогню в Абхазії. У резолюції з цього приводу також міститься заклик до всіх країн світу «не допускати надання абхазьким властям будь-якої допомоги, крім гуманітарної». Рада Безпеки підтримала і рішення Генерального секретаря ООН Б.Галі направити до Грузії спеціальну місію, яка розслідуватиме факти «етнічних чисток», здійснених абхазькими бойовиками.

Переглядається програма повернення в Крим депортованих народів

На засіданні ВР Криму 19 жовтня визнано незадовільним хід повернення на свою історичну батьківщину — в Крим — кримських татар. Голова Державного комітету в справах національностей Республіки Крим, заступник Голови РМ Криму Олександр Форманчук, нещодавно призначений на ці посади, сказав, що програма повернення депортованого народу склалася ще тоді, коли існував СРСР. Вона була загальносоюзною. Тепер же від її виконання фактично усунулися всі незалежні держави. Весь тягар ліг на плечі України. Програма переселення, зазначив Форманчук, сьогодні не відповідає реаліям життя. За поданням міських та районних виконавчих комітетів автономної республіки буде складено нову програму повернення в Крим депортованих народів — кримських татар, вірменів, болгар, греків і німців.

Парламентська хроніка

НА СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Сесія приступила до розгляду у закритому засіданні питання про стан та заходи по забезпеченню національної безпеки України. З доповіддю з основного питання виступив віце-прем'єр-міністр України з питань військово-промислового комплексу Валерій Шмаров. Доповіді з блоку воєнної безпеки зробили голова Служби безпеки України Євген Марчук, міністр закордонних справ України Анатолій Зленко, міністр оборони України Віталій Радецький, голова Державного комітету у справах охорони державного кордону України Валерій Губенко.

З питання Воєнної доктрини України, проект якої вже двічі розглядався на пленарних засіданнях і до якого було запропоновано ряд доповнень та змін, виступив перший заступник Голови Верховної Ради України Василь Дурдинець. Сесія прийняла постанову Верховної Ради, якою затвердила Воєнну доктрину України, поданy Президентом та доопрацьовану з урахуванням пропозицій і зауважень постійних комісій Верховної Ради України і народних депутатів.

Прийнято і постанову Верховної Ради України про загальну структуру, чисельність, озброєння та матеріально-технічне забезпечення Збройних Сил України.

З доповіддю про стан боротьби із злочинністю, корупцією, хабарництвом та заходи щодо зміцнення громадської безпеки виступив міністр внутрішніх справ України Андрій Василишин.

Про стан дотримання законності та заходи щодо її зміцнення доповів Генеральний прокурор України Віктор Шишкін.

Завтра сесія продовжить роботу у відкритому засіданні.

Прес-центр Верховної Ради України.

Інтерв'ю в кулуарах

Леонід КРАВЧУК, Президент України:

— Сьогодні національній безпеці України, безперечно, загрожує не зовнішній ворог, а стан нашої економіки.

Анатолій ЛОПАТА, генерал-полковник, начальник Збройних Сил України:

— Збройні Сили треба скоротити вдвічі. Але це не означає, що треба зменшити обсяги фінансування. На реформування також потрібні кошти.

Ігор ДЕРКАЧ, народний депутат, член Комісії з питань оборони і державної безпеки:

— Питання про національну безпеку України виносилося на розгляд депутатів заздалегідь. Багато проблем виникає з тим, як формуються державні і військові органи управління. Президент Л. Кравчук припустився значних помилок щодо подальшої долі Чорноморського флоту. Серйозне становище з ядерною зброєю, бо рішення про забезпечення технічного контролю за її утриманням на території України не виконується. Є проблеми реформування збройних сил: їх скорочення, переоснащення, розробка нового озброєння.

Але події в Москві змусили змінити акценти. Україна повинна стежити за ситуацією, що складається на її кордоні, і бути готовою у будь-який непередбачений момент застосувати механізми захисту.

Багато говорять про продаж зброї за кордон. Але це скоріше не продаж, а роззброювання. Українська держава всерйоз не займається торгівлею зброєю, не здійснює цього офіційно і на законній основі. Приклад з Іраном. коли ми мали можливість вигідно продати зброю, але втрутилися Штати, ми під тиском відступили. А в результаті в Іран пішло триста російських танків.

Але щоб вирішувати ці проблеми, треба мати нормальні державні органи управління, а не тільки нормативні акти.

Валерій ЧЕРЕП, голова Комісії з питань будівництва, архітектури та комунального господарства:

— Стабільність економіки гарантує національну безпеку. Тут найбільшим ворогом вважаю балаканину. Ми на кожному кроці кричимо про необхідність стабілізації економіки, а що робимо? Спад виробництва за дев'ять місяців досяг майже 21 відсотка. Повна безгосподарність в усіх галузях. Особливо в тих, що «харчують» людину. Енергоресурсів немає. Які ж протизатратні механізми? Також немає. Хіба хтось за кордоном винен, що ми робимо дурниці? Хіба Москва заважає нам економити хоча б те, що маємо?

Думаю, що рішення з питань, що розглядаються сьогодні на закритому пленарному засіданні, не будуть прийняті. Може, якісь окремі доручення. Говорити конкретно можна лише після ознайомлення з комплексною програмою виходу з економічної кризи, яку мають подати на розгляд Верховної Ради Президент і уряд. Нині ми просто ще раз ознайомилися з невтішною ситуацією.

Микола ПОРОВСЬКИЙ, народний депутат України:

— Загальне враження від нинішнього засідання таке: довгоочікуваний розгляд питань національної безпеки не був як слід підготовлений. Лунали доповіді, констатувалися негативні факти. Прикладів було багато, але дуже мало прогнозів і пропозицій. На загальному тлі, як на мене, вирізнялися доповіді голови Служби безпеки Є. Марчука та міністра оборони В. Радецького. Вони не тільки розповідали про вже зроблене: боротьбу з організованою злочинністю та діяльністю спецслужб сусідніх країн проти України, а й накреслювали перспективу національної безпеки.

Записали Людмила **КОХАНЕЦЬ**, Наталя **ФІЛІПЧУК**.

УРЯД ЗНАЄ, ЯК ВИЙТИ З КРИЗИ. АЛЕ ЗНОВУ ТЕОРЕТИЧНО

(Початок на 1-й стор.).

Міністр економіки України Р. Шпек дуже довго наводив цифри, які засвідчують, що ми вже навіть не на краю прірви, а в стадії вільного падіння на її дно. За 9 місяців цього року національний доход України у порівнянні з відповідним періодом минулого зменшився на 12 відсотків, обсяги промислового виробництва впали на 7,8 відсотка, обсяги виробництва товарів народного споживання — на 19,5, крива інфляції прямує, як кажуть у математиці, до безмежності. Що ж робити? Роман Шпек вважає, що необхідно насамперед подолати гіперінфляцію, стабілізувати карбованець, зменшити дефіцит державного бюджету. Але хіба ці пропозиції нові, хіба вони хоч чимось відрізняються від рецептів експрем'єрів Масола, Фокіна, Кучми? Україні нині потрібна не теорія, а втілення її в практику, яка, як відомо, єдина виступає критерієм істини.

Щось наближене до конкретики почули народні депутати від міністра фінансів Г. П'ятаченка. Григорій Олександрович наголосив, що використовувати фінансові ресурси необхідно в комплексній взаємодії з питаннями фінансово-кредитної стабілізації, структурних змін у економіці, соціального захисту населення. Необхідно, сказав міністр, терміново розробити конкретні заходи стримування інфляції не тільки через поточну фінансово-кредитну політику, а й через структурні реформи у виробничій сфері, розширення прав і більшу відповідальність регіонів за використання бюджетних ресурсів.

Колись, ще в застійні часи, знаменитого голову колгоспу-мільйонера Рябошапку запитали, яку модель соціалістичного способу господарювання він впроваджує в своєму колгоспі. Голова почухав потилицю й відповів: «Я в теорії не дуже розуміюся. Знаю лишень, як це робиться». Хворій українській економіці сьогодні бракує саме таких практиків.

Валентин **ОЛЕКСІЄНКО**.

Інтерв'ю в кулуарах

Степан ПАВЛЮК, народний депутат України:

— Віце-прем'єри не запропонували жодної конкретної реальної пропозиції. А виступ Ландика взагалі вважаю реакційним. Посудіть самі: він пропонує регіональну економіку. Що ж це таке? Гадаю, елементарна політична акція і не більше. Потрібна ж, як на мене, тематична, секторна перебудова економіки. До речі, розмовляв з багатьма підприємцями, зокрема, з Донбасу. Вони такої ж думки. На жаль, люди, які могли б подбати про зниження цін, про перебудову економіки, просто не володіють ситуацією. Це стосується нинішнього Кабінету міністрів. Він не має стратегії виведення нашої економіки з кризи. Виконуючий обов'язки прем'єр-міністра Звягільський — непрофесіонал, людина некомпетентна.

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ, народний депутат України:

— Гірко зізнаватися, але настає час краху ілюзій. Ми повинні відверто сказати, що в цьому складі уряду практично немає людей, які здатні піднятися від бригадного мислення до абсолютно самостійного. Винятком для мене — виступи голови СБУ Марчука і голови Національного банку Ющенка, який сказав правду, що кожна держава, виходячи з подібної ситуації, повинна в чомусь собі й відмовляти. Намагання ж захистити народ підняттям зарплати — елементарне марнотратство. Воно спрацьовує лише на тиждень-півтора. Ми сьогодні повинні сказати, що бідні. Треба від чогось відмовлятися, щоб завтра стати багатшими. А поки що на всіх рівнях нашої влади настав період кисневого голоду. Дай Боже пережити «мертвий сезон» і дочекатися нових виборів.

Віктор **БРАНИЦЬКИЙ**.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО ПРИСВОЄННЯ ПОЧЕСНОГО ЗВАННЯ «ЗАСЛУЖЕНИЙ БУДІВЕЛЬНИК УКРАЇНИ» ПРАЦІВНИКАМ ДЕРЖАВНОГО КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «КИЇВРЕКОНСТРУКЦІЯ»

За активну роботу по реставрації історичних пам'яток міста Києва, значний особистий внесок у реконструкцію і ремонт об'єктів житлового фонду присвоїти почесне звання

«ЗАСЛУЖЕНИЙ БУДІВЕЛЬНИК УКРАЇНИ»

ВИСЛОУХ Галині Степанівні — малярові управління по реконструкції та будівництву № 14

ДМИТРЕНКУ Олексію Микитовичу — старшому виконавцеві робіт управління по реконструкції та будівництву № 15

ДУБІКУ Анатолію Володимировичу — столярові-тесляру організації орендарів «Поділрембуд»

КЛЬОНУ Анатолію Михайловичу — заступникові генерального директора

КОВАЛЕНКО Любові Гаврилівні — малярові міського управління по реконструкції та будівництву № 4

КОЛЕСНИКУ Анатолію Йосиповичу — бригадирові монтажників міського управління «Фасадреставрація»

КОНДРАТЬЄВУ Віталію Володимировичу — електромонтажникові організації орендарів «Поділрембуд»

ЛЕВІТУ Леоніду Григоровичу — старшому виконавцеві робіт міського управління по реконструкції та будівництву № 1

ЛЯХОВЕНКУ Миколі Івановичу — слюсареві-ремонтнику орендного підприємства заводу залізобетонних виробів і конструкцій

МАНТУЛІ Михайлу Лукичу — керівникові міського управління по реконструкції та будівництву № 1

МАРЧИШИНІЙ Валентині Віталіївні — малярові управління по реконструкції та будівництву № 16

МІНЯЙЛУ Григорію Михайловичу — виконавцеві робіт міського управління по благоустрою

ПАВЛИКУ Миколі Федоровичу — столярові організації орендарів «Осокор»

ПШЕНИЧНЮКУ Василю Сергійовичу — керівникові міського управління по реконструкції та будівництву «Сантехмонтаж»

САВРАНУ Миколі Андрійовичу — електрикові міського управління по реконструкції та будівництву № 1

СОЛОПЧЕНКО Марії Іванівні — керівникові міського управління «Фасадреставрація»

СПАСІЧЕНКУ Григорію Васильовичу — столярові міського управління по реконструкції та будівництву № 4

СТРЕЛЬЧЕНКУ Анатолію Федоровичу — бригадирові комплексної бригади міського управління по реконструкції та будівництву № 1

ТАРАСЕНКУ Володимиру Михайловичу — мулярові управління по реконструкції та будівництву № 15

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
6 жовтня 1993 року
№ 422/93.

Постанова Верховної Ради України

Про затвердження кандидатури на посаду міністра закордонних справ України

Верховна Рада України **постановляє:**

Затвердити кандидатуру ЗЛЕНКА Анатолія Максимовича на посаду міністра закордонних справ України.

Голова Верховної Ради України І. ПЛЮЩ.

м. Київ,
19 жовтня 1993 року.

Коментар оглядача

БУДУЮЧИ ДІМ, ОСНОВУ НА КАМІНЬ КЛАДУТЬ

Незабаром Україна, напевне, потрапить таки до книги рекордів Гіннесса. Може так статися, що в нашій державі буде аж три православні патріархи. І всі — Київські та всієї України. І всі — глави українського православ'я.

Один патріарх уже є. Це глава Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) владика Димитрій (в миру — В. Ярема). Другого оберуть на Соборі Української православної церкви — Київського патріархату (УПЦ-КП), що сьогодні починає свою роботу в Києві. Ним, можливо, стане митрополит Володимир (в миру — В. Романюк). Ну, а третім в перспективі може стати ще один митрополит Володимир (в миру — В. Сабодан), глава Української православної церкви — Московського патріархату. Ця церква, навколо якої гуртуються в основному православні Сходу та Півдня України, оголосила, що йде до повної автокефалії та до утворення Київського патріархату «поступово, суто канонічним шляхом, не пориваючи зв'язків з Московською патріархією». Ось така ситуація.

Позиція УПЦ-КП, яка в червні минулого року провела об'єднавчий Собор з УАПЦ, не спитавши навіть згоди на це глави цієї церкви Патріарха Мстислава, нині покійного, полягає в тому, що вона є виразником інтересів українського народу, єдиною незалежною православною церквою в Україні, що зможе об'єднати всіх православних вірників.

Але ж об'єднавчий Собор у червні 1992 року спричинив до утворення, так би мовити, опозиційної до УПЦ-КП церкви. Покійний Патріарх Мстислав, частина священиків і вірних УАПЦ не захотіли й слухати про злиття УАПЦ з церквою Філарета і наполягають, що саме їхня церква мучениця, що не заплямувала себе співробітництвом з комуністичним режимом, зможе стати тим наріжним каменем, на якому постане Київський патріархат.

Призначений же Москвою митрополит Володимир (Сабодан) вважає, що єдиною канонічною православною церквою в Україні є очолювана ним УПЦ-МП. Утворений на її засадах Київський патріархат, переконаний він, у майбутньому визнають всі помісні православні церкви світу.

Нині в Україні «релігієзнавців» більше, ніж за часів СРСР було войовничих безбожників. І кожен знає, як розв'язати проблему розколу в українському православ'ї. Але втручання у внутрішньоцерковні справи державних і громадських інституцій, мирських авторитетів лише посилять цей розкол і врешті-решт призведуть до створення державної церкви. Такого собі релігійного департаменту України. Чи буде в ньому місце власне вірі? Запитання риторичне.

Дідусь Крилов у своїй байці про лебедя, рака та щуку показав, до чого призводить відсутність злагоди. Відкинути амбіції, образи й претензії на істину в останній інстанції, сісти за стіл переговорів всім трьом патріархам (нинішнім і майбутнім) і, нарешті, дійти згоди — ось шлях до соборної незалежної Української православної церкви і розбудови Київського патріархату. Таку церкву, переконаний, визнали б і Константинополь, і Єрусалим, і Александрія, і Антіохія, і навіть Москва. І така зустріч трьох лідерів нині сущих в Україні православних церков справді стала б історичною.

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

ДЛЯ ПОГЛИБЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ ПОТРІБНА ЕФЕКТИВНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

З виступу Голови Верховної Ради України І. С. Плюща на з'їзді представників комерційних банків 15 жовтня 1993 року

Шановні пані і панове!

Перш за все дозвольте щиро привітати вас з проведенням з'їзду представників комерційних банків і побажати продуктивної праці. З'їзд проходить у досить напружений час. Це, на мою думку, свідчить про ваше розуміння, що так далі вести наш народногосподарський комплекс, його фінансування і кредитування, як ми ведемо, неможливо. І ті, хто організував сьогоднішнє зібрання, проявляють турботу про те, щоб нам спільною працею, спільними думками і пошуками знайти шлях для подолання кризи. Тому що прийшли ми до такого стану разом, з участю банків, як Національного, так і комерційних, всієї кредитно-банківської системи.

Хочу висловити подяку гостям з'їзду — представникам Білорусі, Казахстану, Молдови, Росії та інших держав. Мені здається, що вони зацікавлені не менш як ми, щоб змінити економічну ситуацію на краще. Ми всі не зуміли створити систему взаєморозрахунків між колишніми республіками, а нині суверенними, самостійними країнами. Це є основною причиною розриву тих зв'язків, про які сьогодні говорять на всіх рівнях. Звичайно, одні бачать ці зв'язки, їх зміцнення в політичному плані, інші — в економічному, а дехто в кон'юнктурному чи популістському—в своїх особистих інтересах. Маємо дивитися на ситуацію реально.

Але якщо не буде нормальних фінансових розрахунків між нашими країнами, якщо ми не створимо їх надійну систему, то як би не старалися, але не вдасться виконувати те, що записано в договорах та угодах, укладених в рамках СНД та на міждержавному рівні. Тому що нормальні фінансові розрахунки, образно кажучи, є кровоносними судинами, серцевиною механізмів взаємовигідного співробітництва.

Президент асоціації комерційних банків, відкриваючи з'їзд, сказав, що банки в нинішніх складних умовах «виживають». Тим часом, як ви знаєте, в народі складається зовсім інше поняття про банки, інші висновки. Скажу відверто, вже на різних рівнях можна почути, що банки «жирують». Наскільки відповідає дійсності таке твердження, напевне, і на з'їзді йтимуть предметні дискусії, і ви дійдете до об'єктивного висновку, хто жирує, а хто виживає, хто працює, а хто ні. Від такої самокритичної оцінки нікуди подітися.

Переглядаючи днями свіжу пресу, я прочитав у газеті «Україна молода» такий вислів: «Наш карбованець має брутальну звичку швидко обесцінюватися». Не знаю, хто придумав такий заголовок, кореспондент газети чи автор матеріалу Вадим Петрович Гетьман. Але подібна оцінка, гадаю, не стосується карбованця. Якщо вже використовувати такі слова, то краще сказати, що це ми маємо «брутальну звичку» так господарювати, що наш карбованець, по суті, знецінено. Що з ним сьогодні робиться, мені здається, це повинно стосуватися і Президента, і уряду, і Верховної Ради. І, звичайно ж, тих, хто знаходиться в цьому залі.

Хочу звернути увагу на одну деталь. Мабуть, не випадково, коли ми проголосили курс на розбудову національної економіки, що має базуватися на ринкових відносинах, то з перших же днів виникли протиріччя між виконавчою і законодавчою владами щодо того, кому підпорядкувати банки. На жаль, ця дискусія не припинилася. І сьогодні ще дехто з керівників бачить одну з основних причин економічної кризи саме в тому, що не тому, кому слід, підпорядковані банки.

Власного досвіду у цій справі в нас ще нема. Але я, буваючи в розвинутих демократичних країнах та приймаючи зарубіжні делегації, не раз запитував: кому у них підпорядковані банки? У багатьох моє запитання викликало подив. Тому, що для нормальної економіки такого питання не може бути взагалі. Банк по своїй природі не підпорядковується нікому, крім того, хто його заснував. А якщо це Національний банк, то він підпорядковується лише закону. Отже, твердження, що Національний банк підпорядкований Верховній Раді, по своїй природі невірне. Банк підпорядкований закону, а закон може змінити тільки Верховна Рада. І я вважаю, що це повинно бути як аксіома, як тверде правило. Якщо ми будуємо правову демократичну державу, йдемо до ринкової економіки, то всі без винятку гілки влади і структури, в тому числі й банки, мають діяти за законом. А оскільки закон дано право змінювати тільки вищому законодавчому органу, то склалася думка, що йому підпорядкований банк.

Ви знаєте, що є й інші твердження — про необхідність повністю підпорядкувати Національний банк Верховній Раді. І раніше було, і зараз можна почути, чому ми не створили орган, який би керував банком. Я вважаю, ми зробили правильно, не створюючи такого органу. І тодішній Голова, а нинішній Президент Леонід Кравчук, і я всіляко відхиляли цю ідею, вважаючи її помилковою.

Такий вступ я роблю для того, щоб ви зрозуміли: ні в Президента, ні в Голови Верховної Ради (я не можу сказати за Верховну Раду в цілому) немає наміру покладати вину за всі промахи й провали в нашій економіці на банки. Я кажу це твердо, тому що не раз консультувався з цього приводу з Президентом. Але в нас немає і вагомих підстав для того, щоб заперечувати серйозну вину в цьому наших банків і банківської системи.

Два тижні тому під час засідання Президії Верховної Ради я сказав, що так далі не може бути; адже дуже багато телефонних дзвінків і звернень посадових осіб останнім часом буває з питань, що стосуються банківських справ. Напередодні приймав директора Новомосковського трубного заводу, народного депутата Анатолія Максимовича Мельника. Він сказав: «Наше підприємство — не банкрот, продукція конкурентоспроможна, користується попитом, але далі в таких умовах працювати не можемо». І показав документ, згідно якого трубний завод три тижні тому перерахував металургійному комбінату в Маріуполь 4,6 мільярда карбованців, а зараз цих грошей ніде не можна знайти. Я тоді ж попросив заступника голови правління Національного банку Володимира Семеновича Стельмаха, який був на засіданні Президії, вияснити, куди ж поділися ці гроші. Але до цього часу ніякої інформації так і не маю.

Наведу ще один приклад. Вчора я приймав голову Донецької обласної Ради Вадима Прокоповича Чупруна, який стурбовано говорив: «Не поїду з Києва до тих пір, поки не отримаю відповіді, що в найближчі дні зможемо виплатити людям пенсію за вересень». Я був здивований, бо за даними Національного банку Донецькій області ще на початку жовтня перераховано на це 30 мільярдів карбованців. Але Чупрун з усією відповідальністю заявив, що таких коштів у Донецьк не надходило.

На жаль, подібних фактів, як видно з телеграм, листів та звернень, у нас безліч. Вони наочно характеризують практичну роботу національної банківської системи. Кого ж ми можемо в цьому звинувачувати? Невже Росію, чи інші країни СНД. Міжнародний валютний фонд чи Світовий банк? І як після цього можна розвіяти думку, що склалася у нашому суспільстві про банки та їх роботу?

Скажу відверто, якщо кожен буде думати тільки про те, як йому краще «вижити», незалежно від того, як живуть інші, в яких умовах живе наш народ, бо ми, мовляв, уже ринкові, ми вільні, демократичні, то ми з вами не обминемо того провалля, яке спостерігаємо в деяких регіонах ближнього зарубіжжя, де тільки й хваляться на всі голоси, що дуже швидко йдуть реформи.

До речі, ви напевне чули, що я в останній час неодноразово повторював таку фразу: «Хто хоче дійсно допомогти Україні, становленню і розбудові її національної економіки, той не буде голослівно заявляти, що в Україні не йдуть реформи». Бо, знаєте, якщо проводити реформи так, як ми у свій час проводили колективізацію, індустріалізацію, якщо нині так вести й приватизацію, то значна частина наших громадян цього не витримає. Будемо відверті, вже й зараз даються взнаки серйозні перекоси. З одного боку, йде вульгарне, аморальне збагачення одних — не за рахунок праці, таланту чи інших позитивних факторів, а за рахунок того, чого в нормальному суспільстві не повинно бути. А з іншого боку — знедолення тих ні в чому не винних людей, які пропрацювали все життя в так званій соціалістичній системі і тепер мають бути соціально захищені. Вони стали найбіднішими і не знають, як далі жити. Вони чують одне, як має мінятися система, а в житті бачать інше, як саме вона міняється. Отже, якщо ми і далі збільшуватимемо цю безодню, тоді дійсно зростатимуть один клас, якому вже є що захищати, й інший, якому нічого втрачати. І тоді оживе та ж сама теорія класової боротьби, тільки на дещо видозміненій основі.

І все ж економічні реформи в Україні йдуть, вносячи якісні зміни передусім у свідомість людей. Назву деякі порівняльні дані з соціологічних досліджень, проведених Академією наук України наприкінці минулого року і у вересні нинішнього. Було одне запитання: чи вірите ви у те, що наш добробут залежатиме від впровадження ринкових реформ, зміни форм власності і господарювання? Якщо торік позитивну відповідь дали 27 відсотків опитаних, то нещодавно — 63. Як бачимо, вже майже дві третини людей вірять у реформи, у те, що вони змінять життя на краще. Тільки нам треба розумно напрацьовувати механізм їх подальшого здійснення, вчасно виправляти помилки.

На жаль, зараз з'явилося чимало критиків та порадників, від яких можна почути різні, часом зовсім протилежні, висновки й оцінки. Кілька днів тому була телепередача, під час якої один з зарубіжних експертів сказав, що в Україні всі біди в тому, що існує держзамовлення і проводиться бездумне кредитування сільськогосподарського виробництва. До речі, такої думки дотримується і дехто з наших національних теоретиків. Але ця теорія безпідставна, бо держзамовлення в якійсь формі існує майже скрізь. Перебуваючи в минулому році в США, я запитав заступника міністра сільського господарства, який відав експортно-імпортними поставками: «Якби я був одним із ваших фермерів, чи міг би без вас продати кому і за скільки захочу 5, 10 чи 100 тонн зерна?» Вловивши суть питання, він відповів: «П'ять—десять тонн продати ви зможете, але робити цього не будете, бо це вам економічно невигідно. А сто тонн без нас і не зможете».

Отже, це теж є своєрідне держзамовлення. Міністерство ж — державна структура. А ми говоримо, що розвалили національну економіку кредитуванням аграрного сектору.

Давайте повернемося на початок року. Тоді ми в Президії Верховної Ради і переважна більшість присутніх у цьому залі висловлювали думку, що якби Міжнародний валютний фонд чи Світовий банк дав Україні для стабілізаційного фонду 3—5 мільярдів доларів, ми могли б ввести гривну і жили б краще, нормалізувавши ситуацію.

Так от, селяни, з Божою поміччю, дають Україні цей стабілізаційний фонд, і не 3—5, а 8—10 мільярдів, якщо зберуть вирощений врожай. То невже хтось може додуматися, що це зерно, цукрові буряки чи інші культури сьогодні вигідніше купити десь за кордоном, ніж заплатити за них своєму селянинові? Невже до цього часу є економісти, які не розуміють, що, купуючи десь зерно й інші продукти харчування, ми стимулюємо тих виробників і «глушимо» своїх? Хіба нічому не вчить нас гіркий досвід колишнього Союзу? Коли на початку 70-х років заблищали долари, одержувані за продану нафту, ми дійшли до того, що вже свого нічого не хотіли купувати. І вовна там краща, і одяг, і взуття... Про те, щоб у себе виробляти нормальну продукцію, не думали.

Тут присутні деякі керівники міністерств. В розмові з ними я запитував: «Чи можете сказати, скільки ми продукції закупили, по якій ціні її продали і куди повернулися ці гроші?» Вони відповіли, що можуть, але потрібен час на підрахунки... А тепер скажіть, як же можна вести господарство, коли ми, закупивши за 7 трильйонів купонів 13 мільйонів тонн хліба, кажемо, що ми в кілька разів «підкрутили» інфляцію. Так цей же хліб люди купуватимуть протягом року, до наступного врожаю. Гроші будуть повертатися. І ще про одне. Зараз кажемо, що треба закупити, аби тільки зібрали, 50 мільйонів тонн цукрової сировини, за які виробникам треба заплатити понад 7 трильйонів карбованців. Але з цієї сировини можна виробити 5 мільйонів тонн цукру, вартість якого — близько 5 мільярдів доларів. Як же можна так безпідставно кидати тінь на тих трудівників села, хто врятував Україну, хто створив такий стабілізаційний фонд.

А що ж робить наша промисловість? Ось про це треба було б спитати. Але вона, виходить, нікого не розорила. Металургійна промисловість продала все, що могла, за кордон і пустила виручку на свою реконструкцію та задоволення інших внутрішніх потреб. Ми за 70 років не могли модернізувати металургійну промисловість, яка складала третину загальносоюзної, а тепер вирішили зробити чимало за два роки і направили туди великі кошти. Хіміки теж насамперед вирішують свої галузеві проблеми. А село, яке працює на всю Україну, виявилося ще й винним.

Все це треба розумно аналізувати і робити певні висновки. Ми маємо вчитися господарювати і забезпечувати належний контроль, в тому числі й з допомогою кредитно-банківської системи. Потрібні спеціалісти, які добре розуміють цю справу. Ви знаєте, які ми всі були економісти, більшість вміла тільки переписувати плани. А якщо ви запитаєте такого економіста про фінанси чи кредит, то кожен другий з них і не зможе грунтовно відповісти. Не мали досвіду і наші фінансисти. Вони лише трохи розуміли суть, природу і функції грошей, були по суті виконавцями. А тепер треба створювати національну кредитно-банківську систему, думати про механізм введення власної валюти. І вирішувати всі проблеми маємо спільними зусиллями, висуваючи на перший план загальнодержавні інтереси.

Звичайно, перекладати вину і відповідальність на когось іншого значно легше. Скажімо, згідно довідки, яку мені підготував Національний банк, всі біди в тому, що Уряд не вміє управляти. А Уряд доводить, що Національний банк неспроможний регулювати. Якщо у нас і далі буде така тенденція, то провалля, про яке вже згадувалося, не минути. Треба набратися розуму і дати оцінку власним діям, а головне — не повторювати помилок. Ми всі з того світу, де ніколи не були господарями, лише — виконавцями. Сьогодні ж зовсім інша ситуація, необхідно самим шукати шляхи і механізми розбудови національної економіки.

Було б добре, якби ви, керівники банків, грунтовно поміркували разом, де можете себе ущемити, де маєте підказати й порадити, а де проконтролювати. Як, скажімо, розумно регулювати кредитування нашої змішаної, викривленої економіки, вірно обираючи пріоритетні напрямки. Як поліпшити механізм взаєморозрахунків, щоб не повторювати серйозних промахів, які зараз трапляються. Як вирішувати інші невідкладні питання. І робити це маємо в інтересах нашої молодої держави, щоб поглиблювалися економічні реформи і люди бачили якусь світлу перспективу.

Я вірю, що ми знайдемо вихід із становища, в якому опинилися. Але для цього треба використати все краще з досвіду ближнього і дальнього зарубіжжя, власної практики. Потрібні наполегливість і праця. Бо ніякі красиві заклики, а тільки праця і наполегливість допоможуть здійснити те, до чого прагнемо. Отже, бажаю всім учасникам з'їзду наполегливої, результативної роботи.

Продиктовано в номер

Чернігів без газет

Вчора чернігівські поліграфісти оголосили безстроковий страйк. Вони не згодні з рішенням обласної Ради, згідно з яким на базі видавництва «Десна» та обласної газети «Деснянська правда» створено державне комунальне підприємство «Редакційно-видавничий комплекс «Деснянська правда». У заяві президії правління обласної організації Спілки журналістів України, навпаки, це об'єднання трудових колективів назване обґрунтованим і зваженим кроком до нормалізації ділових відносин між поліграфістами і журналістами, концентрації зусиль для подолання кризового стану, в якому зараз опинилася українська преса. Конфронтація, непродумані дії вже позбавили на невизначений час передплатної кампанії 17 газет поліграфічної бази і сотні тисяч читачів своїх видань.

Українські видання потрібні конгресу США

З ініціативи асоціації демократичних Рад у Чернігові побував голова відділу україністики бібліотеки Конгресу США Богдан Ясинський, який відвідав облбібліотеку, пединститут, зустрівся з головою Чернігівської міськради В.Косих. На прес-конференції 18 жовтня, відповідаючи на запитання вашого кореспондента, він повідомив, що його у першу чергу цікавлять в Україні нові демократичні видання. Ними гість хоче поповнити бібліотеку Конгресу.

Б.Ясинський домовився з чернігівцями про регулярний обмін літературою, купівлю за долари найбільш цікавих видань. Він взяв з собою в США підшивку незалежної газети «Громада», перший номер журналу «Чернігів». Незабаром студенти істфаку пединституту отримають журнал «Український історик» за всі роки.

Ялта: пожежу вдалося локалізувати

Поблизу Ялти продовжує горіти реліктовий ліс. Полум'я охопило простір від Ай-Петрі до ущелини Уч-Кош і південного порталу в селі Василівка, що поблизу Массандри. На заклик міськвиконкому в район гасіння пожежі прибуло близько двох тисяч мешканців та відпочиваючих з Великої Ялти. Як ми вже повідомляли, задіяні спеціальні вертольоти та літак, що прибув з Києва. Вчора уряд України виділив ще один такий літак. Цього ж дня до військовослужбовців сухопутних військ, що беруть участь у гасінні пожежі, підключилися моряки ЧФ і ВМС України, скелелази Донецька. З різних регіонів Криму і Херсонської області прибуло 90 водовозок. Міські власті організували харчування людей, розмістили їх на квартирах ялтинців та в готелях. Спільними зусиллями пожежу вдалося локалізувати на площі близько 200 гектарів. Є тверда впевненість, що полум'я не пошириться за ці межі. На жаль, немає жодної надії, що вдасться хоча б частково зберегти унікальний ліс на цій площі.

До нас приїхали турки

У павільйоні № 19 Національного виставочного центру відкрилася виставка «Туреччина-продукція-93». У виставці беруть участь 55 найбільших виробничих фірм Туреччини. У експозиції представлено широкий вибір товарів — продукти харчування, текстиль, одяг, взуття, вироби із шкіри, будівельні матеріали, меблі, радіо- та відеоапаратура, килими тощо. Виставка працюватиме до 18 листопада.

УТ-1 «гартується» на дипломатів

Молодіжна студія «Гарт» сьогодні презентуватиме нову і за змістом, і за ідеєю, і за виконанням програму — «Дипкур'єр». Протягом години ефіру ми зможемо дізнатися про ПАР не з офіційних джерел, а з «натури»: світська хроніка, мальовничі краєвиди, а про політику посол країни згадуватиме, займаючись суто чоловічою справою — смаженням м'яса. Отже — жодного офіціозу плюс телевікторина. І не тільки вона. Автори програми Олександр Іванов та Володимир Орлов, режисери Олена Зборовська та О. Іванов, ведучий В.Павлюк мають безліч цікавих ідей. Якщо всі ці задуми вдасться втілити в ефір, УТ-1 хоча б у молодіжній частині має шанс стати схожим на європейське телебачення. Подивимось!

Інформація — шлях до безпеки?

Візити

Днями в Україні перебувала делегація Всесвітньої асоціації організацій, експлуатуючих атомні електростанції (ВАОАЕС). Мета візиту — відвідання Рівненської АЕС і переговори з головою Держатомнагляду України М.Уманцем про найоптимальніше здійснення програм асоціації.

А головний наголос у своїй діяльності ВАОАЕС робить на обміні досвідом експлуатаційників для підвищення безпеки атомних електростанцій. За чотири роки існування асоціації понад сто фахівців з українських АЕС ознайомилися з роботою колег в інших країнах.

Розроблено систему взаємних візитів, під час яких за попередньо розробленими програмами атомники оцінюють безпеку АЕС і роботу закордонних колег. Сьогодні таку оцінку здійснюють на Балаковській АЕС в Росії, на таку перевірку у наступному році згодилася Південноукраїнська АЕС.

Звичайно, оцінки атомних станцій ВАОАЕС відрізняються від їх інспектування державними органами нагляду. Проте, як вважає керівник делегації голова ВАОАЕС Ремі Карль, саме вони сприяють формуванню у операторів належної мотивації його діяльності, інтелектуального комфорту і, зрештою, підвищенню безпеки.

На прес-конференції, яку влаштував Держкоматом України (член асоціації з квітня цього року), Ремі Карлю здебільшого довелося «відбиватися» від опонентів з українського відділення Грінпісу. Погоджуючись з існуванням проблем в атомній енергетиці, він не вважає їх за нерозв'язні, як у тому переконані «зелені».

Ремі Карль пошкодував, що сьогодні відомості про роботу і стан атомної енергетики надходять не від фахівців, а від їхніх противників. Тому неабиякого значення набуває обмін інформацією в рамках ВАОАЕС, встановлення адекватного діалогу між операторами, громадськістю та органами нагляду.

Саме відсутність такого діалогу, а не досвіду у операторів, гадає Ремі Карль, можна вважати і за причину Чорнобильської катастрофи. Щодо оператора, то він, звичайно, може помилятися. І хоча він має усвідомлювати наслідки будь-якої помилки, з технічної точки зору потрібна система, яка б їх «прощала», тобто надійно його підстраховувала.

Олексій БРЕУС.

Фотофакт

Магістр — не лише гуманітарій

Університет «Львівська політехніка» — так тепер називатиметься Львівський політехнічний інститут, що є одним з найстаріших вищих технічних навчальних закладів Європи. Таке рішення прийняло Міністерство освіти України, яке змінило статус вузу. Це надало можливість колективу інституту самостійно визначати зміст навчальної програми, структуру і прийом абітурієнтів, відкривати нові факультети, створювати наукові установи різних типів. Уже з нового навчального року передбачено готувати кадри за триступеневою системою — «бакалавр — спеціаліст — магістр». Вона охоплює довузівську підготовку. Нині можливий перехід одразу на другий курс з технікумів, що входять у комплекс університету «Львівська політехніка». Суттєвої зміни зазнали навчальні плани та програми, які приведені у відповідність до зарубіжних вузів технічного спрямування. Вони включають нові інформаційні технології на базі сучасної комп'ютерної мережі. Україна відтепер матиме новий тип навчального закладу, що готуватиме спеціалістів інженерно-технічного профілю.

На знімку Володимира ПЕСЛЯКА (Укрінформ): першокурсниця Оксана Шмагло зачитує студентську клятву.

Проблема

III. Не бійтеся психіатрів

Коли в п'ятдесят восьмому році у Ленінграді обстежили 146 тисяч пацієнтів, що скаржилися на серцево-судинні хвороби, одержали несподіваний результат: 33 відсотки обстежених насправді потребували допомоги не кардіолога, а психіатра. Коли подібне дослідження провели нещодавно серед терапевтичних пацієнтів, виявилося, що психіатр потрібен удвічі більшій кількості хворих.

І ось восени видано наказ про запровадження у Києві анонімного лікування психічних хвороб. З'ясовується, що кривій психозахворювань дивним чином вдається одночасно і зростати, і падати. Кількість хворих — дедалі зростає, а до психіатрів вони звертаються дедалі рідше. «І це непокоїть. Є закономірність: чим злиденніше живе людина, тим менше вона дбає про своє здоров'я», — з цього твердження почалася розмова із завідувачкою оргвідділом соматичної лікарні Київського психоневрологічного об'єднання Світланою ПАВЛОВОЮ.

— А може, справа не тільки в злиднях? Психіатрія так довго була «санітаром суспільства» і втіленням усіляких обмежень (приміром, табу — на роботу в медичних і дитячих закладах, навчання у вузі, право сісти за кермо автомобіля...), що не просто позбутися упереджень.

— З 1988 року (перший закон про психіатрію) основні положення демократизовано, про що багатьом невідомо. Ми провели соціологічне дослідження серед киян і 70 відсотків тих, хто висловився за анонімне лікування, зізналися, що бояться не відсутності медикаментів або лікарського непрофесіоналізму, а потрапити... на психоблік, позбувшись таким чином місця в суспільстві і звичного ставлення до себе. Адже відмовитись від стереотипів важко, коли не знати, що вже п'ять років, як заборонено заочно і без вагомих на те причин (коли хвороба не є небезпечною для самого хворого та його оточення) ставити на психоблік будь-кого.

— Цікаво, а шизофренію теж можна лікувати анонімно?

— Це залежить від застарілості хвороби. Якщо шизофренія не спадкова — у 60 відсотках випадків вона виліковна. За будь-якої хвороби головне вчасно розпочати лікування. Тому не варто ображатися на терапевтів, які після кількох місяців безрезультатних лікувань «серця» чи «виразки» направляють хворого до психосоматичних відділень.

— А буває, що замість направлення мордують хворого новими ліками і процедурами...

— Не завжди винні лікарі. Психохвороби дуже підступні. Так звана маскована депресія може скидатися на виразку, гіпертонію, астму, вегето-судинну дистонію, навіть діабет. Діабет, до речі, часто спричиняють постійні стреси.

— Кажуть, що всі хвороби — через поганий настрій.

— І через хороший також. Є таке поняття — психотравма. Організм однаково реагує: що на удар, що на слово. Тільки від удару залишається синець, а слово здатне розбудити хворобу. Древні мудреці казали: нічому не радій, ні через що не хвилюйся. Головне — спокій.

— А хіба одна хвилина сміху не продовжує життя на три?

— Медичного підтвердження цьому немає.

— Світлано Іванівно, останнє запитання: де можна здобути психіатричну допомогу, якщо оминути районні лікарні?

— Платна анонімна допомога надаватиметься в Київському психоневрологічному медичному об'єднанні. А з часом і в двох нещодавно відкритих відділеннях служби «Довіра», в психосоматичному відділенні соматичної лікарні Мінського ТМО. І прохання до хворих: не треба боятися психіатрів, вони передусім — лікарі.

Розмову вела Наталя ФІЛІПЧУК.

Продовжуючи тему

А Поділ «спасибі» не сказав...

Івана Салія не пустили в приміщення Подільської державної районної адміністрації, де він хотів провести прес-конференцію. А журналістам міліціонер люб'язно вказав іншу «адресу»: на старовинних підмурках церкви Богородиці Пирогощої, що за Гостиним двором.

З'ясувалося, що, незважаючи на згоду районної Ради, депутатом якої є Іван Салій, перший заступник глави Подільської районної держадміністрації Віктор Єрмаков без будь-яких коментарів заборонив проводити цей захід на «його» території.

Іван Салій висловив подив з приводу лементу навколо його особи, здійнятого колишнім начальником, зауваживши, що це питання можна було вирішити за кілька хвилин у будь-який час. Достатньо було ректору лише сказати про своє небажання працювати разом.

Принагідно екс-префект відзначив, що звинувачення ректора В'ячеслава Брюховецького у фальсифікації документів, незаконності створених господарських структур є безпідставними, бо всі рішення приймалися за його згодою.

Проте як би там не було, а залишається фактом те, що до діяльності академії слід пильніше придивитися. І не тільки до роботи господарських структур, змушених якось заробляти гроші, щоб утримувати ці старовинні будинки і споруджувати нові, бо державного асигнування явно замало.

— У громадськості склалася думка, — сказав далі Іван Салій, — що рівень цього закладу надзвичайно високий, ніби тут зібрано кращі інтелекти України і зарубіжжя. А це далеко не так. Приміром, викладачі, що приїхали з-за кордону, — колишні київські іммігранти, люди вже похилого віку, лекції читають не іноземною, як передбачалося, а українською мовою.

Українські підприємці, представники діаспори, повіривши у відродження академії, роблять щедрі перекази. А університет, оголосивши себе правонаступником тієї, справжньої академії, безсоромно використовує спонсорські кошти на додаткову платню та преміальні для співробітників. Тож спонсорських ніхто не рахує, ніби вони послані Богом, а не заробленi нелегкою працею.

— Не менше сумнівів, — відзначив Салій, — викликає і «незалежність» університету. Так, навчальні програми не затверджено у Міністерстві освіти, а нібито апробовано інституціями ЮНЕСКО. Але «представники» ЮНЕСКО, як з'ясувалося, знову ж таки колишні кияни, які наїздами бувають у столиці України.

І останнє: незалежний університет не такий уже й незалежний, бо прямо фінансується з бюджету країни.

Салій відповів на запитання журналістів. Сказав, що спочатку створюватиме громадсько-політичне центристське об'єднання «Вибір», братиме участь у політичній боротьбі, а поки що виконуватиме хатню роботу, допомагаючи дружині.

На запитання, чи перепише він приязну думку, висловлену на адресу В'ячеслава Брюховецького у своїй книзі, яка невдовзі вийде друком, сказав, що ні. А про пристрасті, які знову розгорнулися навколо його особи, відповів так:

— Може це й на краще, бо про мене, здається, вже знають усе. То, може, потім сказати буде нічого?

... У зв'язку з цим дозволю собі невеликий відступ. Колись Салій у якусь відчайдушну хвилину сказав:

— Мене можна лаяти за помилки, але не любити за прямодушність. Але те, що я Поділ підняв, Андріївський узвіз, академія працює — оцього не викинеш на смітник. За це мені Поділ завжди «спасибі» скаже. Не сказав...

Валентина ПИСАНСЬКА.

Досвід

З АТОМНОЮ БОМБОЮ І БЕЗ НЕЇ

Ядерна зброя, розміщена в Україні, є певним чинником стримання розвитку політичних контактів з Швецією. Очевидно, такий висновок можна було б зробити після розмови з міністром закордонних справ Маргарет Углас (на знімку). Однак не все виглядає так просто. Твердо відстоюючи на міжнародній арені власну позицію щодо запобігання розповсюдження ядерної зброї аж до її повного знищення, королівство не збирається силовими методами комусь нав'язувати цю свою позицію.

— Сподіваюся, — каже Маргарет Углас, — що Україна ратифікує Старт-1. Справжня безпека для вас не у володінні ядерною зброєю, а у висококонкурентоспроможній економіці, добре організованій суспільній системі, в основі якої лежатиме закон. Багато країн, зокрема і Швеція, мають військові сили самооборони, але не мають ядерної зброї. Однак ми не почуваємося беззахисними.

Пані Углас відома у світі як автор так званої розширеної концепції безпеки. Суть цього поняття вона пояснює так.

— Концепція включає як зовнішні, так і внутрішні чинники. До внутрішніх відношу боротьбу зі злочинністю, транспортні проблеми, охорону навколишнього середовища. Адже все це прямо чи опосередковано загрожує життю конкретної людини.

Серед зовнішніх чинників на першому місці стоїть загроза ядерної катастрофи. Тому Швеція провадить велику роботу у Женеві з метою підготувати конвенцію про заборону усіх ядерних випробувань. Але не тільки зброя масового знищення може спричинити катаклізм. На мою думку, потенційно небезпечними залишаються атомні електростанції. Тому плануємо закрити їх у себе і пропагуємо цю ідею серед інших країн.

Очевидно, маючи намір утримати стабільну ситуацію усередині королівства, уряд Швеції останнім часом проводить жорстку імміграційну політику. Введено візовий в'їзд до держави, що одночасно скорочує кількість біженців з гарячих точок планети і сусідніх країн, які мають кордони зі Швецією. Мало того, Маргарет Углас наголосила, що хотіла б, щоб сусідні держави підписали Женевську конвенцію, у якій сказано: країна притулку сама розв'язує проблеми нелегальних біженців. Для колишніх республік СРСР це означає, що всіх, хто прибуде до Швеції без належних документів, завертатимуть. На жаль, користуючись нестабільністю у тій же Росії, через її кордони до Швеції нелегально потрапляють вихідці з Далекого і Близького Сходу, Азії, Африки, що загострює криміногенну ситуацію у королівстві. А це суперечить розширеній концепції безпеки, яку сповідує Маргарет Углас.

Щодо розвитку зовнішньополітичних зв'язків з Україною, то в Міністерстві закордонних справ Швеції, попри всі негаразди, бачать їх у позитивному світлі. І з посмішкою відзначають, що навіть кольори прапорів у нас однакові.

З практичного боку Швеція готова надати посильну допомогу Україні у становленні власного дипломатичного корпусу. Сьогодні у Стокгольмі перебуває група українських юнаків і дівчат, які опановують професію дипломата. І це можна вважати лише за початок.

Отже, в особі Швеції ми маємо на Скандинавському півострові серйозного партнера у наших міжнародних справах.

Анатолій ФЕДОРІВ.
Київ—Стокгольм—Київ.

ЩЕ НЕ ЧАС ДЛЯ «ИТОГОВ»

На зв'язку Москва

Несподівано для багатьох телеглядачів Росії популярні телеведучі Тетяна Міткова та Євген Кисельов, які зникли було з поля зору своїх шанувальників, з'явилися на петербурзькому 5-му каналі.

Т.Міткова дебютувала в інформаційній програмі «Сегодня», це щось середнє між ІТА «Новости» та популярним колись випуском «Сегодня в мире». Крім усмішки Т.Міткової у новій програмі мало що приваблює. Щодо Є.Кисельова, то він продовжує робити свої «Итоги». Студія стала скромнішою, менше відеоматеріалів. А зрештою — ті самі «Итоги». Дебюту, що припав на 10 жовтня, можна було б дати епіграф: «Руслану Імрановичу особисто присвячується». Є.Кисельов показав ті кадри хроніки 3—4 жовтня, що їх невідомо з яких причин посоромилися демонструвати головні російські канали. Наприклад, як пан Р.Хасбулатов проголошує палку промову з трибуни «Білого дому», закликає до походу на Кремль та арешту «злочинця Єльцина». Така спрямованість аж ніяк не випадкова: Кисельов і Хасбулатов завжди «ніжно й трепетно» ставились один до одного. Та тільки у Руслана Імрановича, ще спікера, а не підсудного, були широкі можливості колоти телеведучих, а у Кисельова вони обмежувалися «толерантністю» начальників «Останкино», які довго очікували, чим же закінчиться сутичка між Президентом і парламентом.

Друга передача пітерських «Итогов» також була багатою на політичні сюжети, та й у ній не обійшлося без «гвіздка». Є.Кисельов посвоєму розповів «про очищення Москви від мерзотників», надавши слова кавказцеві-біженцеві, якому нікуди дітися і якого регулярно били «чистильники». Красномовніший за будь-які слова відеокадр: біженець підняв сорочку, демонструючи своє тіло, що перетворилося на суцільну рану.

Начальникам з компанії «Останкино» виявилися ні до чого не тільки громадянин Р.Хасбулатов, який проходив у кримінальній справі за «розстрільною статтею», а й популярні журналісти. Нині багато хто з колег розповідає про гучний скандал, що спалахнув навколо їхніх імен. Звинувачують як самих Т.Міткову та Є.Кисельова, так і керівництво телекомпанії. Не дуже хотілося б втручатись у ці чвари. Звертає на себе увагу інше: жоден із всеросійських каналів не поцікавився «опальними» ведучими, посилаючись на завантаженість популярними програмами. А на 4-му каналі, як і раніше, домінує «Времечко»... І довелося Т.Мітковій та Є.Кисельову йти у прийми до Б.Куркової. То добре, що у Санкт-Петербурзі не весь телевізійний час поділено. Найсмішніше в цьому, що про якийсь переїзд у «провінцію» столичних «зірок» годі й говорити. Свої програми вони готують у Москві, а потім передають їх у Санкт-Петербург.

Лілія ГЕОРГІЄВА.

У дипломатичних колах

Вірю в хороші відносини

Одразу по прибутті у столичний аеропорт «Бориспіль» новий Надзвичайний і Повноважний Посол Сполучених Штатів в Україні Вільям Міллер зробив заяву. У ній, зокрема, говориться, що держава, яку він представляє, її керівництво, весь американський народ мають намір і надалі поглиблювати зв'язки з незалежною Україною. Співробітництво має бути спрямоване на те, щоб зміцнити незалежність Української держави, забезпечити її територіальну цілісність, допомогти реформувати економіку, зміцнити демократичні засади її існування, наголосив посол. «Я прибув до України без жодної пристрасті, окрім єдиної віри, що ми можемо мати хороші відносини», — сказав Вільям Міллер.

Що почім?

Коли життя не цукор

З другої декади жовтня в Узбекистані знову піднято роздрібні ціни на продукти, реалізовувані за нормами відпускання. М'ясо обходиться тепер покупцям удвічі дорожче, ніж досі — в 1200 рублів за кілограм. Кілограм цукру коштує вже не 300 рублів, а 450.

Нові ціни, а вони далеко не перші від початку року, найболючіше вдарили по малозабезпечених громадянах республіки, всіх тих, хто має фіксовану заробітну плату й не може купувати продукти на базарі. А уряд пояснює свою цінову політику необхідністю поступового переходу на договірні й вільні роздрібні ціни на основні продукти харчування, а також подорожчанням м'яса й цукру, що їх завозять до Узбекистану за імпортом з інших країн СНД. Серед мотивувань є ще одна — попередження спроб незаконного вивезення продовольчих товарів до сусідніх республік.

Щоб якось пом'якшити ціновий удар, Президент Узбекистану розпорядився до 1 листопада відпускати населенню продукти, одержувані за картками, за попередніми цінами.

Укрінформ.

У сусідів

ГЕНЕРАЛ ПРОТИ ПАРЛАМЕНТУ

Генерал-лейтенант О.Лебедь продовжує бентежити Тирасполь викриттями. До висловлених ним раніше звинувачень у корумпованості місцевого керівництва тепер додалося твердження про те, що керівники силових структур регіону — служби безпеки та внутрішніх справ — направили ряд офіцерів з батальйону «Дністер» на допомогу бунтівному «Білому дому». Генерал подав до Верховної Ради Придністров'я список з дев'яти прізвищ, за його даними, — учасників кривавих подій у Москві.

Втім, про від'їзд людей з Придністров'я до Москви О.Лебедь повідомив кореспондента «Голосу України» ще напередодні — 3 жовтня. Відзначивши, що добровольці брали для цього відпустки та посвідчення відряджень. Збір у них мав відбутися в одному з підмосковних міст. Командувач 14-ї армії відзначив також, що з Тирасполя до Росії пішла й зброя, правда, документи, подані ним до Верховної Ради, свідчать про відправлення з Придністров'я 50 автоматів, але у вересні минулого року. І все-таки, кудись вона та переправлялася? Куди? Не одержавши відповіді на це запитання, а також наразившись на цілковите заперечення депутатами фактів офіційної підтримки «Білого дому», О.Лебедь заявив, що складе депутатські повноваження.

За словами коменданта Тираспольського гарнізону 14-ї армії полковника Бергмана, минулих вихідних О.Лебедь «скликав народ». Звертаючись до своїх виборців, він запропонував їм збирати підписи під вимогою відставки Верховної Ради.

Світлана ЧАЛА.
Кишинів.

Експрес-інформація

«Революційні» переміни

За повідомленнями російських засобів масової інформації, нині апарат Президента РФ розглядає пропозицію мера Москви Ю. Лужкова про поховання тіла Леніна у Санкт-Петербурзі, на цвинтарі, де покоїться прах його матері.

А тим часом Президент Росії Б. Ельцин видав указ, який забороняє брати участь у виборах до парламенту і місцевих органів влади партіям і рухам, причетним до подій 3—4 жовтня у Москві. Указом заборонено проводити предвиборчу реєстрацію: Фронту національного порятунку, Російської комуністичної робітничої партії, Союзу офіцерів, товариства соціального захисту військовослужбовців «Щит», Російської комуністичної спілки молоді, руху «Російська національна єдність».

А громадянам, яким пред'явлено звинувачення у нападі на штаб-квартиру військ СНД і участі в жовтневих подіях заборонено балотуватися до ВР Росії.

Консультації Сходу і Заходу

У Кракові відбувається міжнародний форум з питань економічного і торговельного співробітництва Сходу—Заходу. Розглядаються питання ходу приватизації і соціально-економічної політики в Центральній і Східній Європі. Участь у конференції беруть учені, банкіри, представники ділових кіл Польщі, України, Росії, Литви, Латвії, Естонії, Білорусі, Чехії, Угорщини, Румунії, Австрії, США та країн—членів ЄС, а також представники міжнародних організацій. У виступах учасники конференції підкреслюють, що в ході реформ, які відбуваються в посткомуністичних країнах, приватизація державного майна є одним з найважливіших шляхів будівництва нового суспільства. Великого значення надається також розвитку торговельно-економічних зв'язків й іноземним інвестиціям.

За відновлення взаємин з США

виступає новообрана прем'єр-міністр Пакистану Б. Бхутто. Після принесення присяги вона сказала журналістам, що напруження у стосунках з Вашингтоном виникло у зв'язку із ядерною програмою Ісламабада і через звинувачення у підтримці Пакистаном тероризму. Б. Бхутто наголосила, що її кабінет зробить усе можливе, щоб позбутися цих непорозумінь.

Рейнджери залишають Сомалі

Президент Сполучених Штатів Б. Клінтон прийняв рішення про виведення з Могадішо спецпідрозділу американської армії. Його замінять морські піхотинці, які патрулюватимуть узбережжя країни.

До післявоєнної відбудови держави

закликав співвітчизників Президент Афганістану Б. Раббані. Він сказав, що всім політичним партіям треба докласти зусиль до виведення економіки з кризи і покласти край громадянській війні.

За повідомленнями наших власних кореспондентів і зарубіжних інформагентств.

Історія

Ой, Дніпро, Дніпро...

Шостого листопада Україна відзначатиме 50-річчя визволення міста-героя Києва від німецько-фашистських окупантів. А в ці дні виповнюється рівно півстоліття, як наступаючі війська вийшли на береги Дніпра, вигнавши ворога майже з усієї Лівобережної України. У зв'язку з цими пам'ятними подіями до редакції «Голосу України» надходять численні листи, в яких ветерани війни, учасники битви на Дніпрі, діляться своїми спогадами, розповідають про героїчні подвиги воїнів-однополчан.

Наводимо у короткому викладі спогади фронтовиків.

На Букринському плацдармі

Григорій Лоєнко — колишній командир розвідки 47-го корпусу І Українського фронту (Харків):

«Після розгрому фашистів на Курській дузі наші солдати й офіцери прагнули якнайшвидше визволити від гітлерівців Україну. Взявши штурмом Харків, ми відразу ж повели рішучий наступ на Гадяч і Лохвицю, а незабаром з боями вийшли до Дніпра в район села Великий Букрин».

Далі автор наводить свідчення надзвичайної хоробрості своїх бойових побратимів. Гарматна обслуга, якою командував Федченко, однією з перших переправилася через Дніпро на Букринський плацдарм і прямою наводкою розстріляла ворожу батарею, знищила два фашистські міномети, чим забезпечила можливість нашому танковому десантові раптово оволодіти Великим Букрином і закріпитися на плацдармі. В боях за Букрин і сусіднє село Ходорів Федченко і його гармаші знищили сім фашистських «тигрів». На жаль, автор не називає ані ім'я Федченка, ані його військового звання.

Тепло згадує Григорій Іванович жінок-фронтовичок. Особливо санінструктора Валерію Гноровську. Двадцятирічна дівчина хоробрістю викликала захоплення бувалих воїнів. Одного разу вона винесла з поля бою 47 поранених бійців. У критичній ситуації нерідко брала автомат і спільно з солдатами відбивала ворожі атаки. Якось через лінію нашої оборони прорвалися два фашистські танки, прямуючи до командного пункту, де лежали поранені бійці. Один з танків підбили артилеристи. Валерія зі зв'язкою гранат поповзла назустріч другому... Від вибуху танк зупинився. Але й сама дівчина загинула. Їй посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Берег лівий, берег правий...

Денис Бабишин — підполковник у відставці (Харків):

У боях за Київ брала активну участь 42-а окрема інженерна бригада спеціального призначення, начальником штабу якої мені довелося бути. Спочатку ми забезпечували переправу наших військ на правий берег Дніпра, а потім розміновували місто.

Назавжди запам'яталася ніч перед наступом на висоти Печерська. Стояла неймовірна темрява, йшов дощ. Ми організували переправу піхоти в районі залізничного моста Дарниця — Київ. Фашисти міст зірвали, а посередині ріки підвісили на парашутах потужні світильники. Самі ж засіли на крутих пагорбах, де нині розташований музей Великої Вітчизняної війни. Однак гітлерівці не врахували, що від великих залізобетонних опор зірваного мосту падала на воду чорна тінь. Цим ми і скористалися. За чотири години на човнах і поромах форсували річку два полки піхоти і два наші інженерні батальйони. Важко, дуже важко було піднятися на крутий правий берег Дніпра. Ворог, напевне, не вірив, що у таку негоду наші воїни можуть це здійснити. Бо коли рановранці пішли ми в атаку, то застигли фашистів розгубленими. Вони не змогли організувати серйозного опору.

Бій точився десь близько години. За цей час ми оволоділи майже всім Печерським районом.

Подвиг лейтенанта Горовця

Семен Бадива — майор у відставці (Ромни Сумської області):

У боях за столицю України разом з іншими військами відзначилися й авіатори 2-ї повітряної армії, якою командував генерал С.Красовський. Її воїни в Київській операції понад 3500 разів злітали в повітря, знищуючи живу силу і техніку ворога. На всю країну пролунали в ті часи імена героїв-авіаторів Петра Герашенка, Георгія Берегового, Михайла Семенова, багатьох інших. Особливий подвиг звершив гвардії лейтенант Олександр Горовець. Група наших літаків-винищувачів поверталася з бойового завдання. Лейтенант замикав стрій. Раптом він помітив, як неподалік дев'ятка фашистських «юнкерсів» приготувалася бомбардувати наші війська. На літаку Горовця не було радіопередавача, щоб попередити друзів. Тому він сам кинувся на ворога. У блискавичній атаці розстріляв усю ворожу дев'ятку. Але в цей час з-за хмар випірнуло шість «мессерів», які взяли відважного лейтенанта в облогу. У нерівному бою він загинув.

***

Цікаві спогади про бої за Київ і Придніпров'я надіслали також Й.Гудименко з села Лісники Київської області, І.Мережко з Чернігівщини, М.Хмарук з Приморського краю Росії, багато інших ветеранів - фронтовиків. Редакція має намір передати їх до Українського музею Великої Вітчизняної війни.

Разом з тим вважаємо за необхідне зазначити: у численних листах фронтовики справедливо дорікають депутатам Верховної Ради за те, що вже наближається 50-річчя визволення України, а народні обранці зволікають з прийняттям Закону про статус ветеранів війни і праці.

Володимир ЧЕРКАС.

«Я другой такой страны не знаю»

Інквізитори змінюються, вироки залишаються

Почну своє слово про людину так, як раніше писав рекомендації до вступу в Спілку письменників: Степана Пінчука знаю давно. Критик, літературознавець, педагог за покликанням, завідував кафедрою української літератури в Житомирському педагогічному інституті, але вже тривалий час позбавлений змоги навчати студентську молодь...

Спочатку доля була милосердна до нього. Та з половини шістдесятих років, і особливо в сімдесяті, почалося в Україні «полювання на відьом». До цієї категорії найперше зараховували совісних і непокірних. Головним інквізитором виступав секретар ЦК КП України Маланчук (свого часу й автора цих рядків він виховував на партійно-господарському активі своїм злим всесильним словом).

Цей ідеологічний тимчасовець разом із житомирськими партапаратниками й розпочав цькування письменника, вченого Степана Пінчука. За що? За те, що відмовився писати наклепницькі статті на «Родинне вогнище» Євгена Гуцала, на «Мальви» Романа Іваничука, підтримав Олеся Гончара, коли «рознесли» в пресі його роман «Собор». А тоді й пригледілися, куди Степан Пінчук возить студентів на фольклорну практику. «На Закарпаття» — інкримінували «провину» кандидатові філологічних наук. Хоча студенти їздили у Прикарпаття. Але для колишніх житомирських «вождів-інтелектуалів» що Прикарпаття, що Закарпаття — слова-синоніми: «буржуазно - націоналістична територія».

За вчинками Степана Пінчука пильно слідкувала секретар Житомирського обкому КПУ О. Чорнобривцева. Звісно, прислужники самовіддано й оперативно інформували її: С. Пінчук готує до захисту докторську дисертацію на тему: «Слово о полку Ігоревім» й українська література XIX—XX століть». Спочатку навіть підганяли дисертанта, щоб швидше захищався, бо побачили й відчули: тема дисертації є тим «яблуком», за яке можна вдарити по багатьох. Свою наукову роботу Степан Пінчук захистив у Львівському університеті імені І. Франка. Отоді-то й почалося! До цькування знавця «Слова о полку» О. Чорнобривцева заохотила й В. Маланчука. Кампанія вийшла за межі республіки. Ім'я С. Пінчука занесли до сумнозвісної «Білої книги», яку по одному примірнику розсилали в області й зберігали в сейфах перших секретарів обкомів партії. Далі пішло розпорядження, щоб Пінчука осуджували всюди, бо як же він міг замахнутися на пам'ятку давньої літератури, приписувати її саме українській літературі, шукати витоки з цього шедевра багатьох інших творів українських письменників(?!). Зрозуміло: «знавці» «Слова» на партійних посадах нічого не тямили в тому, про що говорять. Їм байдуже, що дисертація розрослася у двотомну монографію на 75 аркушів. Партійним інквізиторам потрібно було, щоб наукову працю кваліфікували як націоналістичну. Та й захист дисертації (12 січня 1972 року) дивовижно збігся з тим днем, коли Львовом, Києвом й іншими містами України пронісся чорний смерч арештів українських патріотів.

Степан Пінчук лежав на хірургічній операції в Києві, а в Житомирі його звільняли з праці. Нібито за... порушення трудового законодавства. Заодне поплатилися своїми посадами ректор Житомирського педагогічного інституту І. Осляк, професор цього ж навчального закладу доктор історичних наук В. Голінченко. Та ідеологічним вершителям кадрової політики цього виявилося замало. Наклали стягнення ще й на всіх трьох опонентів і керівників чотирнадцяти кафедр, звідки надійшли позитивні відгуки на автореферат Пінчука. Сумно нині писати про це, але згадаймо, що завідувача кафедри Рівненського педагогічного інституту М. Кузьменка довели до самогубства. Зелений мак потрусили і над Одеським університетом — провідною організацією захисту дисертації. Та вихованець Львівського університету В. Маланчук не забув і про свою «альма матер»: з посади змістили завкафедрою української літератури професора І. Дорошенка і заборонили Вченій раді університету приймати до захисту докторські дисертації з української літератури.

Неблагонадійного вченого Степана Пінчука перевели до Ніжинського педагогічного інституту на своєрідне «перевиховання», але через шість років вдруге звільнили. І знову в той час, коли він хворів.

Проте Степан не розгубився. Взявся перекладати твори французьких письменників, писав книжки (видав їх понад десяток), критичні й літературознавчі статті.

Не стоїть на місці й час. Не вічні й маланчуки та чорнобривцеві. Заслужила належної оцінки й підленька діяльність ще однієї дійової особи театру інквізиторів — І. Стебуна. Цей погромник мав власні порахунки із Степаном Пінчуком. Це він претендував на посаду завідувача кафедри Житомирського пединституту, але на конкурсі провалився, і на посаду запросили доцента з Дрогобича С. Пінчука. А ось стався конфлікт між Вченою радою Львівського університету і Вищою Атестаційною Комісією, маланчуківці на роль рецензента дисертації Пінчука призначили І. Стебуна, який її блискуче виконав. Зрештою, Львівський університет примусили відкликати дисертацію з ВАКу в Москві.

А Пінчук, наївно сподіваючись на торжество справедливості, писав скарги до партійних з'їздів, домагався повторного розгляду дисертації у Вищій Атестаційній Комісії. Але І. Стебун — член Наукової ради Інституту літератури АН УРСР імені Т. Шевченка вдруге зачитав свою стару рецензію як відгук. Зрозуміло, що його вердикт знову зіграв задану роль. Але не вирішальну. Тепер сам ВАК збагнув неетичність демаршів зі Стебуном і надіслав дисертацію на нову рецензію до Інституту російської літератури АН СРСР у Ленінграді (до Пушкінського дому). Академік Д. Лихачов, якого аж ніяк не могли вже запідозрити «у співпраці з українськими націоналістами», високо оцінив суто науковий, пошуковий бік дисертації Степана Пінчука, зауваживши: «Диссертация С.П. Пинчука «Слово о полку Игореве» и украинская литература XIX—XX веков» заслуживает самой высокой оценки и, при некотором сокращении, должна быть опубликована в цельном виде. С.П. Пинчук проявил себя весьма квалифицированным исследователем, который вне всякого сомнения заслуживает присвоения искомой степени доктора филологических наук».

Проте навіть така висока оцінка академіка Лихачова не мала сили в країні, де сильнішим за науку було «мнение» партноменклатури, що опиралася на статистів з державних установ і спецслужб.

Дисертація С. Пінчука й тепер лежить у московському ВАКу, не схвалена й не повернута на доопрацювання чи перероблення. Вчені іноземного ВАКу більше не турбує, бо є свій, український. Але чи є? Чи не пора українському ВАКу в час, коли маємо незалежну державу, по - державному підійти до оцінки зробленого письменником, ученим Степаном Пінчуком і видати йому диплом доктора філології, залучивши його до праці на педагогічній ниві? Час вимагає нової оцінки і торжества справедливості. Втім, одержимий літератор вже не чекає милості ні від кого. І далі досліджує «Слово о полку Ігоревім». Видав чотири монографії про цей шедевр української літератури. До речі, розробив ідею укладення п'ятитомної енциклопедії «Слова», яку вже створено в Пушкінському домі (Санкт-Петербург). До неї Степан Пінчук подав близько 200 статей.

Степан ПУЩИК,
лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка, кандидат філологічних наук, народний депутат України.

Кримінальний тиждень

Протягом минулого тижня працівниками міліції розкрито 77 злочинів. Серед них: 33 вбивства, 14 випадків завдання тяжких тілесних ушкоджень, що призвели до смерті, 4 зґвалтування, 12 розбійних нападів, 7 пограбувань і 2 крадіжки державного майна. Викрито і знешкоджено 17 злочинних груп. Виявлено 503 факти, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, вилучено понад 420 кілограмів наркотичної сировини.

Вбили й у Ворсклі втопили

У Полтаві у Ворсклі виявлено мертвими з ножовими пораненнями грудей та прив'язаним до ніг камінням громадян В'єтнаму Данг Ван Чонга та Хоанг Ван Кінга, які ніде не працювали. В результаті чітко спланованих оперативно-пошукових заходів працівники міліції швидко затримали підозрюваних — трьох жителів України та громадянина В'єтнаму.

А мати жде свого солдата

Біля станції Озерна на Тернопільщині знайдено труп солдата з частини, що дислокується в Херсонській області. Судово-медична експертиза виявила у солдата сліди побиття, перелами рук та ключиці. Тернопільська транспортна прокуратура порушила за даним фактом кримінальну справу.

Паладієві несуни

У Світловодську на Кіровоградщині співробітники карного розшуку затримали двох працівників заводу рідкісних металів. Вони вночі викрали з підприємства шість з половиною кілограмів паладієвого сплаву на суму 84 мільйони карбованців.

Стиль життя — «купи-продай»

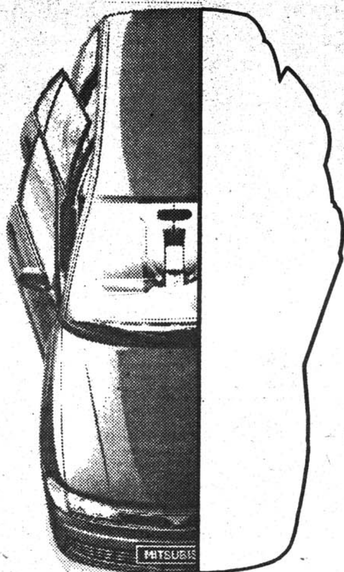
У Дніпропетровській області працівники органів внутрішніх справ затримали жителів обласного центру батька та сина Л., які ніде не працювали. Нероби жили за рахунок купівлі-продажу заморської валюти. У них вилучено 35 тисяч американських доларів та 60 мільйонів карбованців.

Чи потрібні такі комітети?

У Краматорську на Донеччині співробітники органів внутрішніх справ затримали інспектора міського відділу комітету у справах захисту прав споживачів К. Вона за знищення акту про виявлений факт обману покупців одержала 500 тисяч карбованців хабара. Правопорушницю заарештовано.

Розкрито 793 крадіжки з квартир громадян. Відшкодовано збитків на суму понад 2,8 мільярда карбованців. Розшукано і повернено власникам 97 автомобілів. У затриманих злочинців вилучено 4 гвинтівки, 2 обрізи, 24 пістолети, 200 грамів толу, 4 саморобні вибухові пакети, 16 гранат та понад 3 тисячі набоїв.

Підготував Григорій ТИЧИНА, працівник прес-центру МВС України.

Всі наші автомобілі проходять повний комплекс передпродажної підготовки!
Всі придбані у нас авто забезпечені гарантійним та післягарантійним сервісом на спеціалізованих станціях в містах Київ, Чернівці.

ОФІЦІЙНІ ДІЛЕРИ "MITSUBISHI MOTORS":

"NIKO KIEV" м. Київ, tel/fax: (044) 2906764
"NIKO southward" м. Одеса, tel: (0482) 329893, fax: 329904
"NIKOautolux" м. Чернівці, tel: (03722) 20068 tel/fax: 48553, fax: 54068

MITSUBISHI MOTORS

Организация продает автомобили

МАЗ

Тел. в Минске: (0172) 45-71-01; 45-87-47 45-95-73

Организация окажет содействие в осуществлении платежей между Россией и Украиной

тел. (0572) 27-06-20

ВИСТАВКА «ФАРМАКОЛОГІЯ-93»

з участю провідних виробників ліків із США, Нідерландів, Данії, Німеччини, Польщі та Словенії.

Час роботи: з 10-00 до 19-00.

Вхід вільний.

Адреса: м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 37 (колишня Леніна).

Продаємо АВТОМОБІЛЬ ВОЛЬВО-440 випуску 1993 року.

Дзвоніть нам у Дніпропетровськ по тел.: (0562) 41-63-26 з 9 до 12 години в робочі дні.

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД «ВІДРОДЖЕННЯ» оголошує конкурс на посаду керівника-координатора Програми сприяння соціальній адаптації військових, які звільняються в запас.

Вимоги до претендентів: досвід у менеджменті, вільне володіння українською та англійською мовами, комп'ютером.

Термін подання заяв — до 31.10.1993 р.

Довідки по тел. (044) 216-12-53 до 31.10.1993 р.

ДО ВІДОМА НАСЕЛЕННЯ!

Користуючись послугами Ощадного банку України, ви не лише надійно зберігаєте свої гроші, а й маєте можливість одержати значну суму прибутку.

Відомо, що гроші, які зберігаються вдома, не приносять вам користі, а інколи, виявляється, це і небезпечно.

З метою захисту грошових заощаджень від інфляції, Ощадний банк України підвищив з 1 липня 1993 року процентну ставку на строкових і цільових дитячих вкладах до 220 відсотків річних.

Процентні ставки на вклади в Ощадному банку України і надалі підвищуватимуться з урахуванням рівня інфляції.

Ощадному банку України традиційно довіряє населення, і більшість громадян віддають перевагу саме йому. Про це свідчить і статистика.

Кількість рахунків і сума вкладів в установах Ощадного банку України постійно зростають.

Чим же приваблює Ощадний банк! Насамперед тим, що установи Ощадного банку, на відміну від інших комерційних банків України, приймають вклади від громадян України в будь-якій сумі і видають їх без обмеження.

Збереження грошових коштів населення в Ощадному банку, таємниця вкладів і видача їх на першу вимогу вкладника гарантовано державою.

Населення України обслуговує майже 15 тисяч установ Ощадного банку.

Ощадний банк України здійснює понад 80 видів різноманітних операцій з обслуговування населення.

Жодна сім'я не обходиться без його послуг.

ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ — ВАШ БАНК!

ФИРМА «НИЛ» — торговое агентство а/о «РАФ» — предлагает микроавтобусы РАФ с предпродажной подготовкой:

пассажирский 22038, скорая 22031, пассажирский люкс, грузовой 5-местный, изотермический, грузовой с тентом.

Доставим покупателю. Договоры заключаем по телефаксу. ЛР-1050, Латвия, Рига, ул. Марсталю, 12.

Телефоны в Риге: (0132) 22-45-39, тел/факс (0132) 22-75-17; в Москве — (095) 143-08-55.

Верстатобудівна фірма «СТАНКОЛЕС» виробляє й реалізує:

верстат комбінований універсальний восьмиопераційний СДК-1;

патрони свердлувальні до Ø 10 мм та Ø 16 мм;

пилки дискові відрізні Ø 350 мм;

токарну приставку до верстата СДК-1;

стрічкошліфувальний верстат ЛШВ-2500;

електродвигуни, № 3 квт, n=3000 хв⁻¹, 380в;

ліс круглий сосновий, буковий;

металорізальний інструмент.

Купимо автомобіль ГАЗ-53 б/к.

Форма оплати: передоплата або за чеком.

Адреса: 253121, м. Київ-121, вул. Горлівська, 226/228.

Тел.: 556-72-54.

«77×77» Міні-магазин, але максимум послуг

золото, діаманти; шкіряні меблі; плитка облицювальна; сантехніка; електроди; верстати для виготовлення сітки; сітка рабиця; секції огорожі, брами, хвіртки; грати, драбини, ємкості та ін. металовироби; фільтри для свердловин.

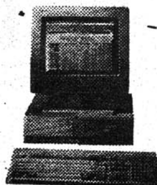
Адреса: Київ, вул. Горького, 48 (ст. метро «Республіканський стадіон»); тел.: 220-46-12; 227-21-42; 220-14-34.

HEWLETT PACKARD
Authorized Dealer

КОМПЬЮТЕРЫ И ПЕРИФЕРИЯ

Компания **MBS MALTE**

Украина, г.Харьков, ул.Шатилова Дача, д.4, (1 этаж, в помещении "ВНИИгидропривод", вход около магазина "Весна")

телефон (0572) **40-65-00, 45-83-80**

Совместное предприятие

"Система-К"

предлагает продукцию фирм:

Canon

копировальные аппараты Canon NP1215(A3), FC330(A4) ***картридж-тонер*** A30, E30 (для FC330) ***тонер*** G1 ***для серии NP и заправки картриджей A15/A30***

HEWLETT PACKARD

лазерные принтеры LJ 4L,IIIP,4
картридж-тонер для LJ IIp/ IIIP, II/III/IIID, 4L/4ML, 4/4M
сканеры IIp (ч/б), IIc(цветной)
платы расширения памяти 1/2Мб для LJ IIp, IIp(+), IIIP
картриджи с кириллицей для LJ IIp,IIIP, 4, DJ500,500C,550C

телефаксы, компьютеры, видеотехнику, автоответчики, калькуляторы, защитные экраны

Наши адреса в Киеве:
ул. Тургеневская 71/75, к.420, ***(044)216-93-36,***
бульв. Дружбы Народов, 14,
(044)269-87-12, 269-14-66

Оплата в удобной для Вас форме

Думка соціолога

На що здатна, людино?

Соціологія особистості передбачає, що характерні риси людини — трудова мораль, терпимість чи нетерпимість до чужих поглядів, догматизм чи відкритість, духовність чи бездуховність та інші — обумовлені системою суспільних відносин, особливостями культури, становищем індивіда в соціальній структурі суспільства. Чи так це? Чи завжди соціальна система несе відповідальність за вже сформованого індивіда? Коли так, то який же тип особистості спостерігаємо сьогодні?

Відомо, що історичний процес нашої вітчизни, спрямований на виховання колективізму, стимулював формування таких рис соціального індивіда як обмеженість особистісного, суверенного начала, схильність до опіки з боку «верхів», нетерпимість до інакомислення, готовність жертвувати чужими життями в ім'я великої мети, обмеженість потреб тощо. Такою і склалася цілком звичайна людина доринкового суспільства, дещо змінена сильною ідеологічною обробкою. Водночас цей процес стримував розвиток особистої відповідальності, самодисципліни, несанкціонований вияв ініціативи. А за сучасних умов нерозвиненість цих особистісних рис стає серйозним гальмом розвитку людського чинника як соціального суб'єкта перетворення. Масова свідомість перехідного періоду сьогодні — химерне поєднання нових елементів, що народжуються, і уламків старих структур. Так, за не досить розвиненої відповідальності різко зросла цінність свободи; без відчуття необхідності політичної культури та компетенції з'явилося прагнення до активної участі в політиці, неймовірно зростають вимоги високої оплати праці за постійного спаду виробництва й недопущення безробіття тощо.

У той же час **зміни, що відбуваються, поки що не заохочують у загальній масі розвитку таких важливих рис особистості, як активність соціальної позиції, професіоналізм, почуття відповідальності, прагнення чесно працювати, самостійність у діях, самодисципліна, життєва цілеспрямованість, обов'язковість.** Якщо в суспільстві переможе прагнення знову отримувати з рук влади свій гарантований мінімум, ми знову повернемося до середньовіччя. **Доки маси не збагнуть, що стрижнем застою, низької продуктивності праці, нехлюйства та розхлябаності, розгулу злодійства є саме вони, їхній низький культурний та професійний рівень, доти будуть мати місце різні екстремістські вимоги до владних структур.**

Мабуть, правомірно стверджувати, що людина — продукт соціальної системи. Але ж і соціальна система — продукт людської діяльності, адже людина створила нашу систему.

Перебуваючи в стані соціальної безвихідності, людина вже не стримує себе моральними установками, для неї не існує більше жодних культурних норм і цінностей, вона втратила відчуття спадковості, обов'язку, вона скептично ставиться до цивілізованих життєвих цінностей. Причин тут декілька: конфлікт культур, руйнування соціальних інститутів, розпад системи переконань тощо. Тому жодні запропоновані проекти: «перебудова», «відродження», «реорганізація», «приватизація» та багато інших — не здійсняться доти, **доки їхні автори не спроектують свої програми через призму людського виміру, не вивчать, на що здатна сучасна людина.** Справжня проблема людини на цій стадії її еволюції полягає в тому, що вона виявилася нездатною пристосуватися до тих змін, які сама і внесла.

І час, нарешті, зрозуміти всім — і тим, хто приймає відповідальні рішення, і рядовим трудівникам, — не можна тільки те й робити, що сподіватися на усілякі суспільні механізми, на поновлення і вдосконалення соціальної системи, коли на карту поставлено долю людини. За всієї тієї важливої ролі, яку відіграють у житті сучасного суспільства соціальні інститути, законодавства й угоди, за всієї наявності науково-технічних досягнень не вони в кінцевому підсумку визначають долю суспільства. І нема, й не буде нашому суспільству порятунку, доки воно саме не змінить свої звички, звичаї і поведінку. А оскільки проблема, що постала на цій критичній стадії, міститься всередині, а не поза людиною, взятою як на індивідуальному, так і на колективному рівні свідомості, то й її розв'язання має виходити перш за все від неї самої. **У підсумку все зводиться до людських якостей і шляхів їх удосконалення. Бо лише завдяки розвитку людських якостей і здібностей можна досягти зміни ситуації, що склалася.** І якщо ми справді хочемо сьогодні приборкати кризу й спрямувати суспільство в гідне майбутнє, то нам конче потрібно подумати про зміну самої людини, про революцію в самій людині.

Інакше кажучи, **наше суспільство стане на шлях благополуччя лише в тому разі, коли в центрі його уваги буде не воно саме, не система, не нація тощо, а людина, її невід'ємні права на гідне існування.**

Нарешті, не менш важливе питання: «Хто винен?» У З.Фрейда є такий вислів: людина, яка виросла в нещасливих умовах, все подальше життя психологічно вважає весь світ відповідальним за свої нещастя. Та чи правомірно це? **Намагання певної частини суспільства сьогодні знайти ворога, винуватця усіх наших бід, м'яко кажучи, аморально.** Це скоріше зізнання в тупості й безвихідності особистості.

Відомо, що суспільні процеси, на відміну від природних, реалізуються лише через людей, передбачають реальних суб'єктів історичної драми. Катастрофу свою ми самі й створили. Тому викривати ми маємо перш за все самих себе. Погодьтеся, щоб викликати в себе ненависть до власної історії та власної держави, як ми це зробили, не потрібно ні розуму, ні сміливості. **Народ, котрий не в змозі зізнатися в своїх власних недоліках, слабкостях і помилках, не може вчитися на своїй власній національній історії, не має майбутнього, соціально просто мертвий.**

У цьому зв'язку нам пора переходити від стадії звичайного шоку, котрий був необхідний, щоб привернути увагу людей до катастрофи, яка наближається, — до нового етапу позитивного погляду на те, чого реально може досягти наше суспільство в ході своєї еволюції. На жаль, серед окремих політиків, економістів та інженерно-технічних працівників зустрічаються ще люди, які вірять, що саме їхні науки спроможні знайти рецепт, що зцілить наше суспільство від усіх його недуг. До того ж у державі є впливові сили, зацікавлені в продовженні попереднього курсу, в безладі. І все ж наші цілі не повинні обмежуватися лише прагненням уникнути катастрофи, забезпечити можливості для виживання. **Необхідно підносити духовність людини, їй потрібен сенс життя, ідеали, в які вона могла б справді вірити, заради яких вона могла б жити й боротися, а коли знадобиться — й вмерти.** Й ідеали ці повинні виростати з її усвідомлення своєї нової ролі в суспільстві, яке поки що остаточно не загинуло.

В.ГОРОДЯНЕНКО,
завідувач кафедри соціології, професор Дніпропетровського держуніверситету.

Фото Павла МУРАВЙОВА.

Спорт

Хокей ще не вмер, але...

до його смертного часу залишилося не так уже й багато днів. Мається на увазі не хокей у всьому світі, а лише український, який біда і злидні загнали в кут. Про це говорилося на останньому засіданні виконкому національної федерації з цього популярного виду спорту.

Було запропоновано календар змагань. У ньому й національний чемпіонат, який планується провести з 15 січня по 16 квітня наступного року (матчі з роз'їздами по суботах і неділях), і виступи національних збірних (дорослої, молодіжної та юнацької) в чемпіонатах світу та Європи. Але все це може так і залишитися на папері. Причина прозаїчна — відсутні кошти.

Головний тренер збірної України і київського «Сокола» Олександр Фадєєв говорив мало, але реально і влучно, зробив і конкретну пропозицію:

— Нещодавно ми виступали в Омську проти «Авангарда» в чемпіонаті МХЛ. У програмі, випущеній до цього матчу, знайшли цікаві факти: у складі авангардівців лише троє місцевих вихованців. І це в сибірському місті, де хлопчики раніше стають на ковзани, ніж починають ходити. А от у складі «Сокола» лише троє... приїжджих: і то — двоє з України (харків'яни) і один з Єкатеринбурга. Решта — кияни! Ми давно мріяли про таке. Добре почала працювати наша школа, яка і «Сокіл», і ШВСМ забезпечила, а ще 36 її вихованців грають в НХЛ, клубах США і Канади, Чехії і Польщі, Угорщини і Словенії, Англії і Німеччини, Росії. Але вже скоро все може зупинитися. «Сокіл», до речі, вліз у борги. Спонсори, владнавши свої особисті справи, від нього відвернулися.

Бачу тут такий вихід. По-перше, має активізуватися федерація, залучивши до числа керівництва людей розумних, авторитетних, комерційною жилкою. Слід самим заробляти кошти. По-друге, є бізнесмени, які сьогодні згодні взяти в оренду приміщення в Києві, збудовані спеціально під хокей. Це і палац «Сокіл» на вул. Мельникова, і старий гуртожиток поряд, і тренувальну базу в Пущі-Водиці. Ці люди гарантують реанімацію і «Сокола», і київських хокейних шкіл, і суттєво допомогти національним збірним. Хто ж вони? Секретів не робитиму: українсько-польсько-американське спільне підприємство «Італьяно в Україні». Воно випускає шампанське, лікери, соки, дитяче харчування. До речі, подібним шляхом пішли в клубах ЦСКА (Москва) і СКА (Санкт-Петербург). Потрібна допомога і профспілок, і Міністерства у справах молоді та спорту у вирішенні питання про врятування українського хокею від краху...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Футбол

Вистачило на один тайм

«Айнтрахт» (Німеччина, Франкфурт-на-Майні) — «Дніпро» (Україна, Дніпропетровськ). 2:0 (0:0). Перший матч 1/16 фіналу Кубка UEFA. Вальштадіон. 19 жовтня. 25000 глядачів. Суддя Жозе Гарсіа Аранда (Іспанія).

«Айнтрахт»: Штайн, Цхададзе, Вебер, Роч, Бінц, Гаудіно, Фалькемайєр, Баммер (Біндевальд,84), Фурток, Байн, Окоча.

«Дніпро»: Медін, Яковенко, Беженар, Дірявка, Михайленко, Полунін (Думенко,68), Похлебаєв, Максимов, Москвін, Мороз, Коновалов.

Голи: Фурток (65), Окоча (80). Попереджено Максимова, Гаудіно, Дірявку, Роча. На 71-й хвилині з поля вилучено (друге попередження, за затримку гри) Дірявку.

У першому таймі була рівна гра. Гості в перші двадцять хвилин навіть діяли привабливіше і активніше. Під кінець тайму господарі занервували, а «Дніпро» додав у швидкості.

Після перерви красиво з льоту пробив Михайленко. Але Штайн продемонстрував відмінну реакцію. На жаль, поступово наша команда віддала ініціативу. І «Айнтрахт» уже важко було втримати. Значно погіршило справу вилучення Дірявки.

Складне завдання стоїтиме в повторному матчі перед «Дніпром» через два тижні, коли він прийматиме нинішнього лідера чемпіонату Німеччини. Але сподіватися не має вмерти надія.

Петро ОБОЛОНЧУК.

ГОЛОС УКРАЇНИ

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Газета виходить з 1 січня 1991 року

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о.заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ **ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.**
♦ **Рукописів не повертаємо.**
♦ **Листування з читачами — тільки на сторінках газети.**

♦ **Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.**
♦ **За точність викладених фактів відповідальність несе автор.**

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311200.

1, 4, 5, 6, та 8 — сторінки набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».